

مکتب ادبی کرمانشاه ۱۱

لؤلؤ و مرجان

شرح

منظومۂ بلقیس و سلیمان علیہ السلام

تصنیف

فخر الشعراء، میرزا محمدخان زنگنه

(نصیبی کرمانشاهی)

(متوفی ۱۲۶۱ هـ ق)

شرح، تعلیقہ، تحشیہ و تصحیح

دکتر محمدابراهیم المیر

مہین دانی چین

سرشناسه	مالمیر، محمدابراهیم، ۱۳۴۱ - توشیحگر، مصحح.
عنوان قراردادی	منظومه بلقیس و سلیمان علیهما السلام / شرح.
عنوان و نام پدیدآور	لؤلؤ و مرجان: شرح منظومه بلقیس و سلیمان علیهما السلام / تصنیف فخر الشعراء، میرزا محمدخان زنگنه (نصیبی کرمانشاهی) (متوفی ۱۲۶۱ ه.ق.)، شرح، تعلیف، تحشیه و تصحیح: محمدابراهیم مالمیر؛ مهین دانی‌چین.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات انصاری؛ کرمانشاه: مؤسسه شیفتگان کمال، ۱۳۳۴ ق. = ۲۰۱۳ م. = ۱۳۹۲ ش.
مشخصات ظاهری	۴۷۲ ص.
فروست	مؤسسه شیفتگان کمال ۱۴؛ مکتب ادبی کرمانشاه ۱۱.
شابک	۷-۰۹-۰۸۵-۶۰۰-۹۷۸: ۱۹۰۰۰۰ ریال (شومیز)؛ ۲۴۰۰۰۰ ریال (گالینگور)
وضعیت فهرست نویسی	فیا.
موضوع	نصیبی کرمانشاهی، محمد بن موسی‌بیگ، قرن ۱۳ ق. / منظومه بلقیس و سلیمان علیهما السلام / نقد و تفسیر.
موضوع	شعر فارسی -- قرن ۱۳ ه.ق. -- تاریخ و نقد.
موضوع	شعر عرفانی -- قرن ۱۳ ه.ق. -- تاریخ و نقد.
موضوع	ترجمه منظوم قصه بلقیس و سلیمان علیهما السلام.
شناسه افزوده	دانی‌چین، مهین، ۱۳۵۷ - توشیحگر، مصحح.
شناسه افزوده	نصیبی کرمانشاهی، محمد بن موسی‌بیگ، قرن ۱۳ ق. / منظومه بلقیس و سلیمان علیهما السلام / شرح.
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۲ م / ۸۰۰ م / PIR ۷۷۷۲
رده‌بندی دیویی	۸۵۰۹ / ۸۱۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۱۳۳۳۳

لؤلؤ و مرجان، شرح منظومه بلقیس و سلیمان علیهما السلام

✽ مصنف: فخر الشعراء، میرزا محمدخان زنگنه (نصیبی کرمانشاهی)

✽ شرح، تعلیف، تحشیه و تصحیح: دکتر محمدابراهیم مالمیر. عضو هیأت علمی دانشگاه رازی

کرمانشاه: مهین دانی‌چین.

✽ ویراستار ادبی: اعظم محمددخت.

✽ ناشر: تهران: انتشارات انصاری.

✽ ناشر همکار: کرمانشاه: مؤسسه فرهنگی هنری شیفتگان کمال.

✽ حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه شیفتگان کمال: محدثه مالمیر و سایه مالمیر.

✽ نمونه‌خوانی و تنظیم فهارس: سمیه فلاحتی‌نژاد و علیرضا مالمیر.

✽ چاپ اول: مرداد ۱۳۹۲ ه. ش؛ سؤال ۱۴۳۴ ه. ق؛ اوت ۲۰۱۳ م.

✽ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه.

قیمت: شومیز: ۱۹۰۰۰ تومان؛ گالینگور: ۲۴۰۰۰ تومان.

شابک: ۷-۰۹-۰۸۵-۶۰۰-۹۷۸ ISBN: 978-600-7085-09-7

WWW.shifteganekamal.blogfa.com

تلفکس: ۰۸۳۱-۷۲۴۴۲۹۰

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	سیزده
شرح حال مصنف کتاب	هفده
آثار نصیبی	سی
نسخه شناسی	سی و نه
روش تصحیح	چهل
هذا کتاب سلیمان و بلقیس	۱
وحدانیت باری تعالی - جل شأنه	۱۱
مناجات به درگاه قاضی الحاجات و کافی المهمات	۱۸
ایضا مناجات	۳۰
مناجات قاضی الحاجات	۳۳
در نعت حبیب رب العالمین، جناب خاتم المرسلین صلی الله علیه و آله	۴۰
ذکر ملتجی شدن «نصیبی» حزین بر جناب خاتم المرسلین صلی الله علیه و آله	۴۶
ذکر معراج رفتن خاتم الانبیاء، محمد مصطفی صلی الله علیه و آله	۵۵
طعام گسترانیدن قادر ذوالمنن به وجه حسن و رفاقت نمودن علی علیه السلام با او	۵۸
مدح و ثنای بی انتهای کننده خیر و ساقی کوثر، علی حیدر علیه السلام	۶۲
التجا بردن حقیر فقیر بر حلال مشاکل هر فقیر و امیر	۸۶
عرض حال نمودن «نصیبی» با وکیل ذوالجلال	۹۵
حسب حال مصنف، سرگذشت برپازده کوه و دشت و شکوه از مردمان عصر	۹۵

- ۱۰۱ ذکر ناسازی فلک با مصنف
- ۱۰۴ اظهار کردن ضعف حال خود بر ایشان
- ۱۰۶ مدح شاه عالم نصیرالدین حیدر پادشاه - ادام الله اقباله -
- ۱۰۷ در مدح شاه عالم پناه نصیرالدین حیدرخان بهادر
- ۱۱۰ تعریف شاه جم جاه
- ۱۱۱ ابتدای کتاب سلیمان و بلقیس
- ۱۱۱ سبب نظم تصنیف قصه داود و سلیمان علیهما السلام و بلقیس
- ۱۱۳ التماس نمودن مصنف بر اهل دانش که بعد از وفات، او را به خیر یاد کنند
- ۱۱۴ ذکر بعثت جناب داود علیهما السلام و خلقت انبیا - صلوات الله علیهم اجمعین -
- ۱۱۶ اختراع نمودن شیطان، سازها را در عهد حضرت داود علیهما السلام
- ۱۲۰ سبب زره ساختن حضرت داود - علی نبینا و علیه السلام -
- ۱۲۳ ذکر خصایل حضرت داود - علی نبینا و علیه السلام -
- ۱۲۵ ذکر سلسله‌ای که از آسمان در عصر حضرت داود علیهما السلام فرود آمده بود
- ۱۲۸ ذکر خواستن بلا را حضرت داود از پروردگار عالم برای رفعت درجات
- ۱۳۰ منتظر بودن داود علیهما السلام به بلای ملک علام
- ۱۳۱ دیدن حضرت داود علیهما السلام مرغ مرصع پر و بال و به عجب او رفتن به بام
- ۱۳۴ ذکر اظهار کردن حضرت داود علیهما السلام گرفتاری دل را به اوریا به طلاق زن خود
- ۱۳۴ جواب دادن اوریا حضرت داود علیهما السلام را که زن خود را طلاق نخواهم داد
- ذکر لشکر فرستادن حضرت داود علیهما السلام به سرداری ثواب، خواهرزاده خود و اوریا را که سردار لشکر بود با او فرستاد بعد از فتح کفار در دریه کشته شدند
- ۱۳۶ کشته شدن اوریا در حرب دری
- ۱۳۷ ذکر عزاداری نمودن زن اوریا و نکاح کردن حضرت داود علیهما السلام او را
- ۱۳۸ به خواستگاری فرستادن حضرت داود علیهما السلام زن اوریا را

- ۱۴۲ ذکر آمدن ملائکه به صورت بشر به خدمت حضرت داود علیه السلام به مرافعه
- گفتن ملایک به داود علیه السلام بعد از مرافعه خود که تو نود و نه زن داشتی و اوریا را به کشتن دادی و زن آن را گرفتی..... ۱۴۶
- رفتن داود علیه السلام به سر قبر اوریا برای حلیت طلب کردن..... ۱۵۰
- شنیدن اوریا از داود علیه السلام که زن او را گرفته است، خشمگین بر قبر شد..... ۱۵۱
- ذکر آنکه حضرت داود عمدا اوریا را فرستاد کشته شود که زن او را بگیرد - معاذ الله - که این عقیده شیعیان باشد!..... ۱۵۳
- در مقدمه اوریا حکمت هست که ما را معلوم نیست..... ۱۶۳
- ذکر سرکشیدن اشلوم از حضرت داود علیه السلام و کشته شدن به دست ثواب و قصاص نمودن حضرت سلیمان علیه السلام ثواب را بعد از داود علیه السلام..... ۱۶۶
- کشتن ثواب شلوم، پسر حضرت داود علیه السلام را..... ۱۶۷
- ذکر سبب نازل شدن طاعون در زمان داود علیه السلام..... ۱۶۹
- ذکر بنا کردن حضرت داود علیه السلام بیت المقدس را با شرفای بنی اسرائیل و ناتمام گذاشتن به حکم خداوند عالم..... ۱۷۳
- خریدن زمین بیت المقدس..... ۱۷۵
- ناتمام نهادن حضرت داود علیه السلام بیت المقدس را و اصل شدن بر رحمت خدا..... ۱۷۶
- ذکر فراست و کیاست حضرت سلیمان علیه السلام اوان صبی و تفریق نمودن حق از باطل، امرهای کلی که یکی از آن، قصه زن مؤمنه است..... ۱۷۸
- متهم ساختن قاضی و کوتوال و نایب و حاجب، زن عقیفه را به زنا..... ۱۸۱
- کشتن داود علیه السلام قاضی با همراهان او را به تدبیر سلیمان علیه السلام..... ۱۸۲
- ذکر قاتلانی که حضرت سلیمان به سبب نام پسر او پیدا کرده است..... ۱۸۳
- پیدا کردن حضرت سلیمان علیه السلام خونی های پدر یابن دم را از فراست..... ۱۸۴
- کشتن حضرت داود علیه السلام قاتلان پدر یابن دم..... ۱۸۵

- ۱۸۶ ذکر ارث بردن حضرت سلیمان از داود - علی نبینا و علیه السلام -
- ۱۸۷ حل نمودن سلیمان علیهما السلام مسئله‌هایی که نازل به داود علیهما السلام شده بود.
- ۱۹۰ وفات حضرت داود علیهما السلام.
- ۱۹۱ ذکر استغاثه نمودن حضرت سلیمان علیهما السلام از خالق ارض و سما که پادشاهی بر او عطا فرماید که پیش از این و بعد از آن به کسی نداده باشد.
- ۱۹۱ ذکر شکر نمودن حضرت سلیمان علیهما السلام به تفضلات ملک منان به آنچه به او داده بود در پادشاهی ملک و حشم و خدم و مطیع او گردانیده از جن و انس و پری و دیو و طیور و وحوش یا همه ذی روح.
- ۱۹۳ وصف بساط حضرت سلیمان علیهما السلام.
- ۱۹۶ بساط را حضرت سلیمان علیهما السلام در نزد دهقانی بر زمین نهادن و جواب و سؤال با او.
- ۱۹۹ ذکر دختر ماهی فروش که تمنای مواصلت حضرت سلیمان علیهما السلام نمود.
- ۱۹۹ دیدن دختر ماهی فروش در دریا کنار حضرت سلیمان علیهما السلام را با آن عزّ و وقار و تمنای همسری او نمودن.
- ۲۰۲ مأیوس شدن دختر ماهی فروش از طعن دختران از تمنای خود.
- ۲۰۳ ذکر مناجات کردن مکه معظمه به قاضی الحاجات از گشتن حضرت سلیمان علیهما السلام در او، و نماز به درگاه بی نیاز قدر و شرافت افسر را بجا نیارادن.
- ۲۰۴ عرض کردن مکه به خدای تعالی که سلیمان نبی علیهما السلام اعمانی به من نکرده.
- ۲۰۹ ذکر رسیدن حضرت سلیمان علیهما السلام بر وادی نمل و جواب و سؤال نمودن با پادشاه مورچه‌ها.
- ۲۱۱ خبر دادن شاه موران، موران را که به مسکن خود روید که پایمال لشکر سلیمان علیهما السلام ندانسته نشوید.
- ۲۱۳ سؤال و جواب حضرت سلیمان علیهما السلام با پادشاه موران.
- ۲۱۵ مرخص نمودن حضرت سلیمان علیهما السلام مور را و هدیه گذراندن مور سلیمان علیهما السلام را.
- ۲۱۷ ..

۲۱۸	ذکر ساختن بیت المقدس را حضرت سلیمان علیه السلام بعد از پدر
۲۱۸	جمع کردن حضرت سلیمان علیه السلام اسباب ساختن بیت المقدس را
۲۲۱	پرسیدن سلیمان علیه السلام باعث خندیدن را در راه و جواب دادن او
۲۲۳	به اتمام رساندن سلیمان علیه السلام بیت المقدس را و ذکر عصای آبنوس
۲۲۷	تعریف اسباب تخت و بساط سلیمان علیه السلام
	ذکر حضرت سلیمان - علی نبینا و علیه السلام - که هر قومی را از انس و جن و پری و دیو و وحش و طیور و سایر حیوانات را هر یک را به کاری نامزد کرده بود
۲۲۹	معاش گذراندن حضرت سلیمان علیه السلام از زنبیل باقی بود
۲۳۱	ذکر غایب شدن هدهد و آوردن عقاب او را از شهر سبا
۲۳۳	ذکر رفتن عقاب بر آوردن هدهد در راه دیدن او را و امان خواستن هدهد
۲۳۶	ذکر آوردن عقاب هدهد را از راه شهر سبا به خدمت سلیمان علیه السلام
۲۳۷	تعریف کردن هدهد مُلک بلقیس و بلقیس را در خدمت سلیمان علیه السلام
۲۳۹	عروسی نمودن مُلک سبا بلقیس را و در حجله به می خوردن مشغول شدن مُلک
۲۳۸	کشتن بلقیس مُلک سبا را در شب زفاف خود
۲۴۱	خلاص شدن هدهد از وصف بلقیس و شهر سبا از عذاب سلیمان علیه السلام
۲۴۳	ذکر نامه نوشتن حضرت سلیمان علیه السلام از برای بلقیس و فرستادن به شهر سبا
۲۴۵	ذکر نامه بردن هدهد از سلیمان علیه السلام به بلقیس و رساندن بر او در شهر سبا
۲۴۷	نامه رساندن هدهد بر بلقیس و دریافت احوال نمودن آن
۲۴۹	شور نمودن بلقیس با سرداران لشکر به صلح نمودن با حضرت سلیمان علیه السلام
۲۵۱	ذکر فرستادن بلقیس منذر ابن عمرو را با هدایا به خدمت سلیمان علیه السلام
۲۵۴	خبر رساندن هدهد از تهیه پیشکش بلقیس و آنچه دیده و شنیده بود
۲۵۷	ذکر آمدن منذر با هدایا از نزد بلقیس به خدمت حضرت سلیمان علیه السلام و تهیه دیدن
۲۵۸	سلیمان علیه السلام اساس پادشاهی خود را

- ۲۶۳ ذکر هدایا گذراندن منذر به خدمت سلیمان علیه السلام و رفتن به شهر سبا
- ۲۶۵ رد نمودن سلیمان علیه السلام هدایای بلقیس را با منذر و طلب نمودن بلقیس را
- ۲۶۶ غنی ساختن سلیمان علیه السلام منذر را از خلعت و اسباب و سیم و زر
- ۲۶۷ ذکر برگشتن منذر از خدمت سلیمان علیه السلام و رسیدن به خدمت بلقیس و رساندن پیغام‌های
- ۲۶۸ حضرت سلیمان علیه السلام و فرستادن بلقیس او را دوباره به خدمت سلیمان علیه السلام
- ۲۶۹ خبر رسیدن بلقیس به سلیمان علیه السلام
- ۲۷۰ ذکر عیب برآوردن جنیان از حسن بلقیس در نزد سلیمان علیه السلام و آوردن آصف ابن برخیا
- ۲۷۱ تخت بلقیس را از شهر سبا به طرفه العینی
- ۲۷۲ آوردن آصف ابن برخیا تخت بلقیس را به طرفه العینی از شهر سبا
- ۲۷۳ ذکر رسیدن بلقیس به خدمت سلیمان علیه السلام و امتحان کردن سلیمان علیه السلام عقل او را
- ۲۷۴ ذکر طلبیدن سلیمان علیه السلام بلقیس را از روی صرح ممرد
- ۲۷۵ ساختن حمام و نوره دیوها از برای بلقیس
- ۲۷۶ ذکر عروسی کردن حضرت سلیمان علیه السلام - علی نبینا و علیه السلام - بلقیس را
- ۲۷۷ آیین بستن و چراغان نمودن سلیمان علیه السلام زمین و آسمان را در عروسی بلقیس
- ۲۷۸ فرستادن حضرت سلیمان علیه السلام بلقیس را به جانشینی و پادشاهی کردن در سبا
- ۲۷۹ ذکر مهمان نمودن سلیمان علیه السلام مخلوق خدا بعد از اذن گرفتن از باری تعالی
- ۲۸۰ جای ضیافت معین نمودن حضرت سلیمان علیه السلام اشیاء را
- ۲۸۱ خوردن بحری آنچه حضرت سلیمان علیه السلام از برای مخلوق طبع کرده بود
- ۲۸۲ توبه نمودن سلیمان علیه السلام از آن میهمانی که کرده بود
- ۲۸۳ ذکر پسری که نصف تن داشت، خداوند عالم بر سلیمان علیه السلام عطا فرمود
- ۲۸۴ به دنیا آمدن پسری از سلیمان علیه السلام بی دست و پا
- ۲۸۵ عضو بر هم رساندن پسر سلیمان علیه السلام از راست گفتن سلیمان علیه السلام و آصف
- ۲۸۶ ذکر افکندن جسد پسر سلیمان علیه السلام را مرده بر تخت حضرت سلیمان علیه السلام

- پرورش نمودن جتیان پسر سلیمان علیه السلام را و قبض روح کردن خدا او را و جسدش به کرسی سلیمان علیه السلام افکندن ۲۹۶
- دفن کردن سلیمان علیه السلام نعش پسر را از گفتار دعوای دو ملک ۲۹۸
- ذکر گرفتن حضرت سلیمان علیه السلام ملک جزیره صیدون را و دختر او را به حباله نکاح خود درآوردن و به وسوسه ابلیس شکل پدر را از سنگ ساخته و طواف می کرد ۲۹۹
- رفتن ابلیس بر ابلیس به پیش دختر صیدون زن حضرت سلیمان علیه السلام ۳۰۳
- بت پرستی کردن دختر صیدون در خانه حضرت سلیمان علیه السلام ۳۰۴
- آگاهی یافتن حضرت سلیمان علیه السلام از بت پرستی دختر صیدون ۳۰۵
- ذکر نمودن آصف ابن برخیا مجموع صفات انبیا را ۳۰۶
- ذکر بردن صخره دیو انگشتی حضرت سلیمان علیه السلام را و آواره شدن حضرت سلیمان علیه السلام و رسیدن به خانه دختر ماهی فروش که از خدا همسری حضرت سلیمان علیه السلام را خواسته بود و او را به نکاح خود درآوردن است ۳۰۸
- بردن صخره دیو خاتم سلیمان علیه السلام ۳۱۰
- رفتن حضرت سلیمان علیه السلام از گرسنگی به در خانه ماهی فروش ۳۱۱
- اظهار کردن ماهی فروش دختر خود را به سلیمان علیه السلام ۳۱۳
- به مزدوری رفتن سلیمان علیه السلام نزد ماهی فروش دیگر ۳۱۴
- ذکر انداختن صخره دیو انگشتی سلیمان علیه السلام را به دریا و بلعیدن انگشت را ماهی به امر حق - سبحانه و تعالی - و آن ماهی به دام صیاد آمدن ۳۱۵
- معلوم شدن آصف را که سلیمان علیه السلام نیست این کسی که بر تخت نشسته ۳۱۵
- آوردن سلیمان علیه السلام ماهی انگشتی بلعیده را به خانه به اهل خود داده کباب کند و انگشتی یافته، باز بر تخت پادشاهی قرار گرفت ۳۱۶
- به دریا انداختن حضرت سلیمان علیه السلام صخره بارد را مع تابعان آن ملعون ۳۱۹
- ذکر برگشتن آفتاب به امر وهاب از برای حضرت سلیمان علیه السلام به جهت نماز او ... ۳۲۱

۳۲۴	ذکر وفات حضرت سلیمان - علی نبینا و علیه السلام -
۳۲۶	تکیه زدن سلیمان علیهما السلام در وفات خود یک سال به عصا
۳۲۷	وفات حضرت سلیمان - علی نبینا و علیه السلام -
۳۲۸	پند عارفان طریقت و عاشقان جاده شریعت است از بی ثباتی دنیا
۳۳۲	عبرت گرفتن از دنیا که به سر نبرده یاری کسی
۳۳۴	خاتمه کتاب سلیمان علیهما السلام و بلقیس در حال تب از لطف رب
	فهرست‌ها
۳۳۹	فهرست الفبایی ابیات
۳۷۹	فهرست راهنمای لغات، تمیزات و اصطلاحات شرح شده
۳۸۱	فهرست اعلام اشخاص
۳۸۴	فهرست اماکن
۳۸۵	فهرست اقوام و گروه‌ها
۳۸۵	فهرست کتب
۳۸۷	فهرست منابع و مآخذ